

**Mente sana en cuerpo sano
W zdrowym ciele zdrowy duch**

Agnieszka
Kostrzak-Kirylak

Scenariusz interdyscyplinarnego projektu edukacyjnego do języka hiszpańskiego dla I etapu edukacyjnego (klasy I–III szkoły podstawowej)

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Renata Rychlicka, Beata Luc
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

1. Temat projektu

Mente sana en cuerpo sano. W zdrowym ciele zdrowy duch.

2. Osoby prowadzące projekt

2.1. Koordynator

Nauczyciel języka hiszpańskiego – NJH

2.2. Pozostali

Nauczyciel nauczania początkowego – NEW

Nauczyciel informatyki – NI (jeżeli w danej szkole jest to inna osoba niż nauczyciel nauczania początkowego).

3. Ramy czasowe

3.1. Początek projektu

Projekt jest przewidziany do realizacji w pierwszym okresie, na przykład w październiku. Cały projekt składa się z sześciu etapów.

3.2. Zakończenie projektu

Zakończenie projektu może zbiegać się ze szkolnymi obchodami Europejskiego Dnia Zdrowego Żywienia i Gotowania, przypadającego na 8 listopada.

4. Cele projektu

4.1 Cele ogólne

Nadrzędnym celem ogólnym projektu jest rozwój sprawności językowych w obrębie tematyki związanej z jedzeniem i samopoczuciem. Dzięki wykorzystaniu metody projektu zostaną również osiągnięte cele związane z prowadzeniem zdrowego stylu życia poprzez kształtowanie nawyku jedzenia owoców i warzyw przy każdym posiłku. Zgodnie z założeniami programu *Entre amigos*, projekt został przewidziany w taki sposób, by wpisać się w koncepcję konstruktywizmu, zakładającą zaangażowanie ucznia w proces uczenia się. Lekcje języka hiszpańskiego prowadzone będą zgodnie z podejściem komunikacyjnym, z naciskiem na stopniowe rozwijanie u uczniów umiejętności rozumienia, mówienia, czytania oraz pisania w języku hiszpańskim.

4.2 Cele szczegółowe. Uczeń:

- potrafi określić swoje samopoczucie, używając 2 z 5 wyrażen: *estoy bien, estoy mal, estoy contento(-a), estoy enfermo(-a), estoy triste*;
- stosuje formy gramatyczne czasowników *estar* i *doler* w ramach wyuczonych zwrotów;
- wymienia 5 części ciała: *cabeza, rodilla, nariz, garganta, mano*;
- wymienia 5 produktów żywnościowych po hiszpańsku;
- odróżnia i nazywa zdrowe produkty żywnościowe od tych, które szkodzą zdrowiu;
- śpiewa piosenkę w języku hiszpańskim dotyczącą mycia rąk i higieny.

5. Treści kształcenia

Projekt interdyscyplinarny *Mente sana en cuerpo sano. W zdrowym ciele zdrowy duch* został przygotowany do zrealizowania treści sformułowanych w podstawie programowej

(Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.). Nawiązuje do pierwszego, piątego i ósmego bloku tematycznego zaproponowanego w programie nauczania *Entre amigos*. Przewidziany został na pierwszy okres III klasy. Projekt został przygotowany zgodnie z podejściem AICLE (od hiszp. *Aprendizaje Integrado de Contenidos y Lenguas Extranjeras*) zaproponowanym w poradniku metodycznym. Oznacza to, że treści kształcenia będą przekazywane w języku hiszpańskim, a treści kształtowane w ramach edukacji polonistycznej, przyrodniczej, informatycznej, plastycznej, muzycznej oraz edukacji językowej będą się wzajemnie przenikać.

5.1. Język hiszpański

Treści ogólne

Uczniowie posługują się podstawowym zakresem środków językowych umożliwiających porozumiewanie się w ramach bloków tematycznych *Ja i moi bliscy*, *Mój dzień* oraz *Moje ciało*, przewidzianych w programie nauczania. Uczniowie reagują na polecenia i rozumieją ogólny sens tekstu wspieranego obrazem i dźwiękiem. Powtarzają wyrazy i proste zdania, tworzą bardzo proste i krótkie wypowiedzi według wzoru. Przepisują i piszą pojedyncze wyrazy i zwroty. Reagują werbalnie i niewerbalnie na polecenia. Śpiewają piosenkę – samodzielnie lub w grupie.

Treści szczegółowe

Uczniowie używają podstawowych zwrotów grzecznościowych, form powitania i pożegnania. Stosują wybrane formy gramatyczne czasowników *estar*, *ser*, *doler*, *lavarse* w ramach wyuczonych zwrotów. Uczniowie nazywają podstawowe produkty żywnościowe: *frutas*, *verduras*, *fresa*, *plátano*, *manzana*, *cebolla*, *pera*, *sandía*, *zanahoria*, *patata*, *brócoli*, *ajo*, *carne*, *pescado*, *leche*, *azúcar*, *repollo*, *chocolate*, *dulces*, *galleta*. Uczniowie nazywają części ciała: *cabeza*, *ojos*, *nariz*, *boca*, *hombro*, *manos*, *piernas*, *nariz*, *rodilla*, *cadere*, *pies*, *dedo*. Uczniowie opisują samopoczucie: *triste*, *alegre*, *contento*, *mal*, *enfermo*. Uczniowie rozumieją instrukcje wydawane w języku hiszpańskim: *lávate las manos*, *moja*, *enjabona*, *frota*, *enjuaga*. Rozumieją określenia: *está limpio*, *está sucio*.

5.2. Edukacja polonistyczna

Uczniowie słuchają z uwagą wypowiedzi nauczyciela, wykonują zadanie według usłyszanej instrukcji. Uczniowie wypowiadają się na temat spożywanych posiłków. Uczniowie zadają pytania w sytuacji braku rozumienia lub braku pewności zrozumienia słuchanej wypowiedzi. Uczniowie redagują przepis kulinarny.

Treści szczegółowe

Uczniowie poznają podstawowe elementy budowy przepisu kulinarnego. Uczniowie nabywają umiejętności redagowania przepisu kulinarnego.

5.3. Edukacja przyrodnicza

Uczniowie poszerzają swoją wiedzę na temat zdrowego odżywiania, roli warzyw i owoców w codziennej diecie oraz na temat ludzkiego ciała. Poznają zagrożenia wynikające z obecności wirusów i bakterii obecnych w sferze publicznej. Nabywają umiejętność higienicznego mycia rąk. Poznają zalety wynikające z aktywnego stylu życia.

Treści szczegółowe

Witaminy, zarazki, higiena, części ciała, warzywa i owoce.

5.4. Edukacja plastyczna

Uczniowie wykonują prace plastyczne – plakat z talerzami z owocami i warzywami w danym kolorze, rysunek danego produktu żywnościowego, który następnie wytną i przykleją na piramidę żywieniową, tworzą listę dobrych i złych produktów. W tym celu wycinają, przylepiają, wykorzystują papier kolorowy. Ponadto uczniowie wyjaśniają znaczenie oraz konieczność zachowania ładu, porządku i dobrej organizacji miejsca pracy ze względów bezpieczeństwa.

5.5. Edukacja informatyczna

Uczniowie posługują się komputerem lub innym urządzeniem przy wykonywaniu zadania. Uczniowie korzystają z udostępnionych im stron, platformy szkolnej do nauczania zdalnego i zasobów internetowych. Uczniowie przestrzegają zasad bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych, rozumieją i respektują ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami oraz przestrzegają zasad netykiety.

5.6. Edukacja muzyczna

Uczniowie słuchają muzyki w połączeniu z aktywnością ruchową, gestami dźwiękotwórczymi: klaskanie, tupanie, uderzanie o uda itp. Uczniowie śpiewają krótką piosenkę w języku obcym oraz w języku ojczystym, interpretują ruchem schematy rytmiczne.

6. Charakterystyka odbiorców

Projekt interdyscyplinarny został przewidziany dla uczniów szkoły podstawowej kończących etap edukacji wczesnoszkolnej. Odbiorcami są dzieci, które trzeci rok uczą się języka hiszpańskiego. U dziecka w tym wieku zaznaczają się wyraźne zmiany w sferze intelektualnej i w osobowości. Dzięki kontaktom z różnymi dziedzinami wiedzy i słowem pisanym dzieci rozwijają myślenie i sprawność posługiwania się językiem ojczystym i obcym, potrafią swobodnie wykonywać operacje logiczne na podstawie rzeczywistego lub wyobrazonego manipulowania przedmiotami. Ich motywacja staje się coraz bardziej wewnętrzna, rozwija się pojemność i trwałość pamięci dowolnej.

6.1. Typ szkoły

Projekt interdyscyplinarny został przewidziany dla szkoły podstawowej.

6.2. Wiek uczniów

Projekt interdyscyplinarny został przewidziany dla odbiorców w wieku 9–10 lat.

6.3. Klasa

Projekt interdyscyplinarny został przewidziany dla klasy III.

6.4. Zróżnicowanie potrzeb i umiejętności

Uczniowie klasy III obserwują siebie na tle grupy, potrafią ocenić własne umiejętności i postępy. Zaczynają zauważać, że jedni uczniowie mają łatwość rozumienia ze słuchu i komunikowania się w języku obcym, inni odnajdują logiczne wzorce i łączą fakty, świetnie liczą, a jeszcze inni wykazują umiejętności artystyczne czy sportowe. Ze względu na znaczną ilość wymaganych umiejętności i szeroki zakres wiedzy

do opanowania mogą pojawić się u uczniów pierwsze oznaki niepowodzeń szkolnych. Dotyczy to także dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), czego konsekwencją może być wycofanie lub doświadczanie trudności w nauce. Dlatego praca metodą projektu pozwoli wyróżnić różnice między dziećmi – dzięki temu, że wszyscy uczniowie, również ci z trudnościami w nauce i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, będą mieć możliwość zaangażowania się w realizację projektu na każdym etapie.

6.5. Inne cechy odbiorców

Uczniowie III klasy są bardziej samodzielni i niezależni niż w poprzednich klasach. Są także bardziej świadomi swoich mocnych stron. Dziewięciolatki mają już wyrobione podstawowe nawyki uczenia się, jednak nadal cieszą ich różnego rodzaju gry i zabawy, które w dalszym ciągu odgrywają istotną rolę w procesie uczenia się. Dzieci najłatwiej uczą się języka obcego przy stosowaniu metody komunikacyjnej połączonej z piosenkami i zabawą. U dzieci w tym wieku wrasta potrzeba przebywania z grupą rówieśników i współdziałania, mają silną potrzebę akceptacji w grupie i samorealizacji. Udział w projekcie i współpraca w grupie pozwolą zwłaszcza dzieciom z trudnościami w nauce na podniesienie samooceny. Będzie to dla nich okazja, by móc wykazać się przed grupą na przykład uzdolnieniami plastycznymi, wokalnymi, umiejętnościami kulinarnymi czy informatycznymi. Wszystkie dzieci będą mogły pogłębić swoje umiejętności zastosowania nowych technologii, wykonując zdjęcia i udostępniając je klasie oraz korzystając z proponowanej aplikacji.

7. Formy i metody realizacji projektu

7.1. Formy pracy

W trakcie realizacji projektu będą stosowane formy pracy zbiorowej – praca z całą klasą, jak i praca w małych grupach. Praca z całą klasą będzie miała miejsce m.in. podczas zajęć wprowadzających do projektu, podczas spotkania ze specjalnym gościem. Natomiast w trakcie redagowania przepisu kulinarnego uczniowie będą pracować w parach. Dzięki takim formom pracy każde dziecko z klasy będzie miało okazję włączenia się do projektu. Wkład każdego dziecka w tworzenie efektów projektu, także tego ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zostanie doceniony na równi z pozostałymi uczniami, co może pomóc w podniesieniu samooceny takich dzieci oraz w nawiązaniu lepszych relacji z rówieśnikami.

7.2. Metody pracy

Podstawową metodą będzie metoda projektu oraz metoda AICLE, polegająca na przekazywaniu treści z poszczególnych edukacji przy wykorzystaniu języka hiszpańskiego. Na poszczególnych etapach realizacji projektu będą stosowane także metody takie jak:

- metoda podawcza – rozmowa kierowana; gość (pielęgniarka lub higienistka) przeprowadza z dziećmi pogadankę na temat obecności zarasków w przestrzeni publicznej i podaje instrukcję higienicznego mycia rąk;
- metoda gramatyczno-tłumaczeniowa – po zaprezentowaniu piosenki (wykorzystanie ICT – od ang. *information and communication technologies*) nauczyciel tłumaczy uczniom znaczenie każdego z wersów;

- metoda audiolingwalna – uczniowie powtarzają za nauczycielem usłyszane słowa bądź zwroty;
- metoda praktyczna – uczestnicy będą tworzyć elementy piramidy żywieniowej oraz wykonywać fotografie posiłków (wykorzystanie ICT);
- metoda heurystyczna – burza mózgów podczas rozmowy o roli witamin w życiu człowieka;
- metoda TPR (od ang. *total physical response*, hiszp. *Respuesta Física Total*) z techniką reagowania całym ciałem – uczniowie podczas zabawy i śpiewania piosenki odtwarzają wskazane układy;
- metoda ewaluacyjna – arkusz samooceny ucznia.

Podczas stosowania każdej z tych metod i form pracy nauczyciel dostosowuje je do indywidualnych potrzeb ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przykładowo, jeżeli w grupie jest dziecko z zespołem Aspergera oraz niedosłyszące, należy odpowiednio wcześniej poinformować je o tym, że będzie odtwarzany materiał dźwiękowy i dostosować głośność do potrzeb ucznia. Jeżeli w grupie jest uczeń z niepełnosprawnością ruchową, nauczyciel odpowiednio dostosowuje zabawę do jego możliwości. Jeżeli któryś uczeń nie jest w stanie wykonać zdjęcia, może wykonać rysunek posiłku. Wszystkie materiały graficzne wykorzystywane podczas realizacji projektu powinny być wyraźne i wykonane przy użyciu kontrastujących kolorów, by zaspokoić potrzeby dziecka niedowidzącego.

8. Sposób realizacji projektu edukacyjnego

8.1. Zainicjowanie projektu

Projekt rozpocznie się w pierwszym okresie nauki, najlepiej w październiku, po wcześniejszym uzgodnieniu tego z nauczycielem edukacji wczesnoszkolnej. Jeżeli w danej klasie uczą także nauczyciele innych przedmiotów (np. plastyki bądź informatyki), należy uzgodnić termin rozpoczęcia projektu także z nimi.

8.2. Spisanie kontraktu

Podczas drugiego etapu nauczyciel proponuje uczniom wspólne sformułowanie zasad, które umożliwią wszystkim uczestnikom przyjemną i bezpieczną realizację projektu. Uczniowie proponują reguły, których będą przestrzegać. Należy przygotować graficzną wersję kontraktu, na przykład w formie listy punktów odnoszących się do zasad zaproponowanych przez uczniów. Następnie dzieci złożą odcisk palca na plakacie przedstawiającym ustalone zasady, potwierdzając w ten sposób swoje zobowiązanie do ich przestrzegania. Gotowy kontrakt zostanie powieszony na drzwiach klasy. W trakcie realizacji projektu nauczyciel może odwoływać się do zasad w nim sformułowanych.

8.3. Wybór tematu

Ze względu na to, że projekt jest przewidziany dla etapu wczesnoszkolnego, dzieci nie będą jeszcze w stanie wybrać tematu samodzielnie. Dlatego też nauczyciel języka hiszpańskiego proponuje temat i razem z dziećmi omawia szczegółowo, czego dotyczy projekt. Dzięki temu uczniowie od samego początku wiedzą, czego mogą się spodziewać i jak będzie wyglądała realizacja projektu.

8.4. Podział na grupy

Na etapie IV podczas zajęć prowadzonych przez NEW proponuje się pracę w parach. Dzieci mogą pracować z koleżanką lub kolegą z ławki lub – jeśli grupa wyrazi taką chęć – dzieci mogą swobodnie dobrać się w pary.

8.5. Przygotowanie harmonogramu pracy i podział zadań.

Nauczyciel NJH, w porozumieniu z pozostałymi nauczycielami uczestniczącymi w projekcie, opracowuje harmonogram pracy. Na pierwszym etapie uczestnicy dowiadują się, na czym polega praca metodą projektu, omawiane są warunki dobrej współpracy oraz przedstawia się cele, które osiągną uczestnicy. Następnie (etap II) uczestnicy przygotowują wraz z nauczycielem kontrakt zawierający zasady, których uczniowie zobowiązują się przestrzegać. Dowiadują się także, że projekt w dalszej części będzie podzielony na następujące etapy:

- ETAP III – Wprowadzenie do projektu *Mente sana en cuerpo sano* – lekcja prowadzona przez nauczyciela języka hiszpańskiego (NJH).
- ETAP IV – Pokaż mi, co masz na talerzu – ten etap składa się z dwóch zajęć:
 - lekcja 1 prowadzona przez nauczyciela języka hiszpańskiego (NJH),
 - lekcja 2 prowadzona przez nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej (NEW).
- ETAP V – Spotkanie ze specjalnym gościem – lekcja prowadzona przez nauczyciela języka hiszpańskiego (NJH).
- ETAP VI – Stworzenie piramidy żywienia – lekcja prowadzona przez nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej (NEW).

Szczegółowy opis działań w ramach danego etapu został przedstawiony w kolejnym punkcie.

8.6. Realizacja projektu

ETAP III – lekcja prowadzona przez NJH

Nauczyciel inicjuje spotkanie z dziećmi zabawą ruchową z wykorzystaniem piosenki *El baile del cuerpo* dostępnej na kanale Coreokids w serwisie YouTube. Informuje uczniów, że odtworzy piosenkę i wyświetli obraz, a dzieci będą wykonywać ruchy pokazane na ekranie. Nauczyciel dostosowuje głośność odtwarzania do indywidualnych potrzeb ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Na ten czas uczniowie mogą przejść do części rekreacyjnej w sali, a jeżeli nie jest to możliwe, mogą stanąć obok stolików. Jeżeli w grupie jest uczeń z niepełnosprawnością ruchową, nauczyciel proponuje tylko pokazanie ruchów możliwych do wykonania przez niego. Piosenka będzie zastosowana w ramach metody AICLE wraz z wykorzystaniem techniki RFT (hiszp. *Respuesta Física Total*), służy wprowadzeniu nazw części ciała. Po pierwszym odtworzeniu nauczyciel powtarza poszczególne frazy piosenki, wskazując na poszczególne części ciała. Uczniowie powtarzają za nauczycielem i także wskazują na poszczególne części ciała. W ten sposób utrwała się z uczniami nazwy części ciała.

Nauczyciel ponownie odtwarza piosenkę, zachęca uczniów do wykonywania gestów i wspólnego śpiewu. Po jej wykonaniu uczniowie siadają w kółku na dywanie (*Vamos a sentarnos*), wyciszają się i przygotowują się do dalszej części zajęć.

Nauczyciel proponuje kolejną zabawę. Będzie ona polegała na zadawaniu pytań dotyczących samopoczucia i udzielaniu stosownych odpowiedzi. W ten sposób powtarzane są treści z wcześniejszych lat nauki (samopoczucie, wyrażenia z czasownikiem *estar*). Uczestnicy siadają w kółku, a nauczyciel rzuca małą piłkę dowolnemu uczniowi i zadaje pytanie na temat jego samopoczucia: *¿Cómo estás?* Dziecko odpowiada: *Yo estoy bien/estoy mal* i odrzuca piłkę nauczycielowi. Ten odrzuca piłkę do kolejnego ucznia i zadaje to samo pytanie. Sytuacja powtarza się do momentu, aż wszystkie dzieci udzielą odpowiedzi. Jeżeli w grupie jest uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, piłeczka może być przekazana do ręki, nie rzucona. Następnie nauczyciel wręcza każdemu dziecku kartę z narysowaną miną z jednej strony i stanem samopoczucia wyrażonym po hiszpańsku z drugiej strony. Na przykład uśmiechnięta buźka będzie mieć z drugiej strony napis *estoy contento/contenta*; smutna buźka będzie mieć napis *estoy triste*. Przykładowe stany: *estoy sorprendido/sorprendida, estoy asustado/asustada, estoy cansado/cansada, estoy enfadado/enfadada, estoy enfermo/enferma*. Zarówno obrazki, jak i tekst powinny być wyraźne, wykonane w kolorach kontrastujących, dla umożliwienia odczytania ich przez ucznia niedowidzącego. Gdy każde dziecko otrzyma kartę, nauczyciel wznawia zabawę w kółku przy wykorzystaniu piłeczki. Ponownie zadaje pytanie: *¿Cómo estás, Monika?* i rzuca piłkę. Dziecko (Monika) pokazuje pozostałym uczestnikom buźkę i mówi jak się czuje, zgodnie z tekstem z drugiej strony oraz wykonuje minę z obrazka. Następnie odrzuca (podaje) piłkę do dowolnego dziecka (np. do Tomka) i zadaje mu to samo pytanie. Tomek odpowiada zgodnie z buźką i tekstem ze swojej karteczki oraz wykonuje minę. Wtedy nauczyciel pyta: *Tomek, ¿cómo está Monika?* Tomek odpowiada, powtarzając odpowiedź Moniki, ale używając formy czasownika dla 3 os. l. poj. Następnie Tomek rzuca piłeczkę do innego dziecka i zadaje pytanie o jego samopoczucie. W przypadku ucznia z zespołem Aspergera, jeśli nie będzie chciał mówić o sobie, pytanie będzie dotyczyć jedynie samopoczucia innego ucznia, nie jego samego. Sytuacja powtarza się do momentu, aż każde dziecko odpowie i samodzielnie zada pytanie innemu dziecku. Dzięki metodzie aktywizującej każdy uczestnik zostanie zaangażowany w zabawę i samodzielnie sformułuje pytanie i odpowiedź, a elementy ludyczne ćwiczenia pozwolą na przełamanie oporów przed mówieniem. Utrwalane treści: określenia samopoczucia, odmiana czasownika *estar*.

Następnie nauczyciel może pokazać dowolny obrazek przedstawiający chorą osobę (np. przeziębioną). Przykładowy obrazek można znaleźć po wpisaniu w wyszukiwarce internetowej hasła: *hombre enfermo virus dibujo*. Nauczyciel zadaje grupie pytanie, jak się czuje przedstawiona postać. Dzieci odpowiedzą: *está enfermo*. Nauczyciel zadaje pytanie o to, co dolega tej postaci, kierując uwagę dzieci na części ciała, wykorzystując do tego metodę reagowania ciałem RFT. *¿Le duele la cabeza? ¿Le duele la rodilla? ¿Le duele la nariz?* Następnie nauczyciel może przeprowadzić krótką zabawę, w której będzie pokazywał na jakąś część ciała i podawał jej błędną nazwę. Na przykład, wskazując na usta, nauczyciel powie: *¿Es una rodilla? No, es una boca*. Po kilku przykładach nauczyciel może poprosić ucznia zdolnego o przejęcie roli prowadzącego zabawę.

Drugą zabawą mogą być kalambury. Zabawa ta posłuży do przećwiczenia użycia poprawnych form czasownika *doler* w ramach wyuczonych zwrotów. Każde z dzieci będzie miało swoją kolej, by pokazać grupie, która część ciała je boli. Nauczyciel głośno zapyta: *¿Qué le duele?* – wskazując na dziecko odgrywające bolący nos. Dzieci odpowiedzą: *la nariz*. Nauczyciel dopowie: *Sí, le duele la nariz*.

W dalszej części nauczyciel prosi, by dzieci ponownie usiadły w kółku i po polsku zadaje pytania dotyczące tego, co ma wpływ na to, czy ktoś jest zdrowy lub chory. Dzieci swobodnie odpowiadają po polsku (burza mózgów). Następnie nauczyciel pyta, czy jedzenie wpływa na nasz stan zdrowia. Zwraca również uwagę na rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia.

Na zakończenie zajęć prosi dzieci, by w ciągu następnego dnia zrobiły zdjęcia 3 posiłków, czyli tego, co znajdzie się na ich talerzu i w ramach zadania domowego przesłały na platformę Teams lub Classroom (zgodnie z tym, z którego rozwiązania korzysta szkoła). Jeżeli uczniowie nie mają możliwości wykonania i przesłania takiego zdjęcia, mogą wykonać 3 rysunki talerza z posiłkiem.

ETAP IV – ten etap składa się z 2 części i może zostać przeprowadzony podczas nauczania zdalnego – 1 lekcja prowadzona będzie przez NJH, a 2 lekcja prowadzona będzie przez NEW.

Lekcja 1 (NJH) – na początku nauczyciel proponuje dzieciom obejrzenie filmu *El baile de la ensalada*, dostępnego w serwisie YouTube na kanale Pica-Pica. Nauczyciel informuje, że będzie odtwarzał materiał dźwiękowy i dostosowuje głośność do możliwości ucznia ze SPE. Po odtworzeniu materiału nauczyciel, stosując metodę AICLE, zadaje pytania odnoszące się do filmiku: ¿Qué hay en la ensalada? ¿La zanahoria es una fruta o verdura? ¿Qué otras verduras hay en la ensalada? Uczniowie odpowiadają: un tomate, un repollo, una cebolla, una lechuga, un aceite, una zanahoria. Jeżeli dzieci nie będą pamiętać nazw owoców i warzyw, nauczyciel zaproponuje utrwalenie nazw przy użyciu aplikacji Quizlet, najpierw w formie *flashcards*, a następnie w formie memory lub gry. Aplikacja ta może zostać wykorzystana zarówno podczas zajęć stacjonarnych, jak i zdalnych.

Następnie NJH prosi dzieci o to, by podzieliły się wykonanymi przez nie zdjęciami i rysunkami posiłków. Jeżeli dzieci wcześniej przesłały je na platformę, nauczyciel może wyświetlić przykładowe zdjęcia na tablicy interaktywnej lub w ramach udostępniania ekranu (jeżeli są to zajęcia zdalne).

Nauczyciel zachęca dzieci do opowiedzenia, co znajduje się na talerzu na wyświetlanym zdjęciu lub pokazywanym rysunku. Dzieci odpowiadają w miarę możliwości po hiszpańsku. Następnie nauczyciel wybiera poszczególne produkty znajdujące się na talerzu i pyta, jak się one nazywają po hiszpańsku. Najlepiej byłoby zadać pytanie o jakiś owoc lub warzywo. ¿Qué es esto? Nauczyciel wskazuje na zdjęcie. ¿Es un tomate? Sí/no. Pyta, jakie owoce i warzywa dzieci zjadły.

Następnie nauczyciel proponuje stworzenie dwóch list produktów żywnościowych (*alimentos*): BUENO para la salud/ MALO para la salud. Najlepiej wykonać taki podział na dużym arkuszu papieru i powiesić go na tablicy. Następnie nauczyciel pyta dzieci, które produkty są dobre dla naszego zdrowia, a które mogą nam zaszkodzić. Dzieci podają przykładowe odpowiedzi po hiszpańsku: tomate, fresa, carne, a nauczyciel zadaje pytanie: ¿Una fresa es mala para la salud? No, es buena. W ten sposób dzieci ustnie przyporządkują produkty do danej kategorii.

Następnie nauczyciel proponuje dzieciom, by każde z nich wykonało rysunek przedstawiający jeden z wymienionych produktów i wycięło go. Wydaje polecenie po polsku i po hiszpańsku. Nauczyciel przydziela każdemu dziecku jeden produkt

do przygotowania, np. *Kasia, dibuja una manzana, por favor*. Narysowane i wycięte przez dzieci produkty żywnościowe będą docelowo przyklejane do odpowiedniej kategorii na arkuszu papieru oraz zostaną przez dzieci podpisane po hiszpańsku. Gdy obrazki będą gotowe, nauczyciel ponownie zapyta każde z dzieci o ich produkt: *¿Qué producto tienes? La leche. ¿La leche es buena o mala para la salud? Es buena*. Po udzieleniu odpowiedzi dziecko podchodzi do tablicy, przykleja obrazek w odpowiednim miejscu i podpisuje go. Nauczyciel pyta, które z tych produktów będą zawierały witaminy: *¿Cuáles alimentos llevan vitaminas?* Uczniowie wymieniają po hiszpańsku nazwy poszczególnych produktów. Na zakończenie nauczyciel zadaje pytanie: których produktów powinniśmy jeść najwięcej? Prosi, by następnego dnia dzieci ponownie zwróciły uwagę na to, co nakładają na talerz i by ponownie wykonały zdjęcia lub rysunki 3 posiłków.

Lekcja 2 (NEW) – na początku zajęć nauczyciel prosi dzieci, by podzieliły się wykonanymi przez nie zdjęciami lub rysunkami posiłków. Jeżeli dzieci wcześniej przesłały je na platformę, nauczyciel może wyświetlić przykładowe zdjęcia na tablicy interaktywnej lub w ramach udostępniania ekranu (jeżeli są to zajęcia zdalne). Nauczyciel zachęca dzieci do opowiedzenia, co znajduje się na talerzu na wyświetlanym zdjęciu. Dzieci wymieniają polskie nazwy produktów żywnościowych. Nauczyciel pyta, co zmieniło się w posiłkach przez nie spożywanych po poprzednich zajęciach – czy dzieci zrezygnowały z jakichś produktów i czy w ich diecie pojawiło się więcej warzyw i owoców. Nauczyciel pyta, dlaczego spożywanie warzyw i owoców jest ważne (podkreśla rolę witamin).

Kolejne pytanie dotyczy tego, po co są nam potrzebne witaminy – dzieci udzielają odpowiedzi w formie burzy mózgów: do wzrostu, mocnych kości i zdrowych zębów. Nauczyciel uświadamia dzieciom, że warzywa danego koloru będą zawierały odpowiednie witaminy. Zapoznaje dzieci także z tym, jaki wpływ mają dane witaminy na poszczególne organy. Przykładowo zielone warzywa dostarczają witamin A, C i K, które wzmacniają naczynia krwionośne, żyły i tętnice. Czerwone warzywa i owoce poprawiają pracę serca.

Nauczyciel wykorzystuje wcześniej przygotowane materiały graficzne, np. przedstawiające duże talerze, po jednym dla każdego koloru, na których dzieci dorysują owoce i warzywa w tym kolorze. Tym samym utworzą się grupy warzyw z danego koloru, obok których można dopisać witaminy im odpowiadające. Inspiracją dla nauczyciela mogą być materiały pomocnicze udostępniane w internecie w ramach akcji *Zdrowo jem, więcej wiem*.

W dalszej części nauczyciel kieruje rozmowę na przepisy kulinarne. Podaje dzieciom przykłady kilku przepisów i omawia z nimi ich strukturę. Następnie proponuje dzieciom pracę w parach. Każda para przygotowuje przepis na zdrowy posiłek i nadaje fantazyjną nazwę temu daniu. Na zakończenie każda z grup prezentuje swój przepis całej klasie.

ETAP V – spotkanie ze specjalnym gościem w obecności nauczyciela NJH

Na zajęcia zostaje zaproszona szkolna pielęgniarka lub higienistka, która przeprowadzi z dziećmi pogadankę. Nauczyciel przedstawia dzieciom gościa: *Hoy vamos a hablar de bacterias, gérmenes pero también de la higiene. Os presento a nuestra invitada especial quien será la enfermera, señora Kasia. Vamos a darla la bienvenida: Buenos días, señora Kasia.*

Tematem takiej rozmowy mogą być zagrożenia związane z obecnością wirusów i bakterii w przestrzeni publicznej, jedzeniem brudnych owoców, dzieleniem się jedzeniem z innymi dziećmi czy piciem z jednego kubka. Gość zwraca uwagę dzieci na konieczność częstego mycia rąk i przeprowadza instruktaż poprawnego ich mycia.

W dalszej części spotkania NJH proponuje dzieciom piosenkę *Lávate las manos (agua y jabón)* w wykonaniu Luli Pampín, dostępną w serwisie YouTube na kanale Luli Pampín. Nauczyciel informuje dzieci o tym, że będzie odtwarzany materiał dźwiękowy oraz dostosowuje głośność do możliwości dziecka ze specjalnymi potrzebami. Nauczyciel odtwarza piosenkę, a następnie zwraca uwagę dzieci na zwroty: *lávate las manos, está limpio, está sucio, moja, enjabona, frota y enjuaga* (metoda AICLE). Pyta o to, co jest niezbędne, by dobrze umyć ręce (*agua y jabón*). Nauczyciel zachęca dzieci do powtarzania za nim wybranych wyrażen z refrenu. Gdy dzieci opanują poprawną wymowę, nauczyciel zachęca je do wspólnego śpiewu i tańca będącego naśladowaniem ruchów piosenkarki oraz przy wykorzystaniu tablicy interaktywnej lub projektora kilkakrotnie odtwarza piosenkę, która pomoże dzieciom utrwalić wiedzę i umiejętności nabyte podczas spotkania.

Wprowadzane treści: *lavarse las manos, los gérmenes, está limpio, está sucio, agua, jabón*.

ETAP VI – zajęcia prowadzone przez NEW

Nauczyciel podsumowuje z dziećmi, czego dotychczas nauczyły się podczas projektu, omawia, jak powinna wyglądać piramida żywienia. Proponuje dzieciom wspólne stworzenie takiej piramidy – każde z dzieci przygotowuje rysunek jednego elementu (mały rysunek produktu żywnościowego lub aktywności fizycznej) i wycina go. Dodatkowo chętni uczniowie mogą dopisać pod spodem jego nazwę po hiszpańsku, np. *el tomate, la leche*. Następnie każde z dzieci przykleja lub przypina swój element w odpowiednim rzędzie piramidy żywienia, która będzie miała formę plakatu. W ten sposób cała grupa przygotowuje będącą podsumowaniem projektu piramidę żywienia, która zostanie wyeksponowana w klasie.

Na zakończenie, podkreślając rolę aktywności fizycznej, nauczyciel proponuje dzieciom zabawę taneczną do piosenki *Taniec połamaniec* wykonywanej przez Justynkę i Tomka, dostępnej w serwisie YouTube na kanale cinek588. Nauczyciel informuje dzieci, że będzie odtwarzany materiał dźwiękowy oraz dostosowuje jego głośność do możliwości dziecka ze specjalnymi potrzebami.

9. Kontrakt

Poniżej znajduje się przykład kontraktu zawieranego z uczniami na potrzeby projektu. Ze względu na przewidzianą formę graficzną poszczególne jego elementy zostaną opisane.

Tytuł dokumentu: Kontrakt z klasą III

Tytuł projektu: *Mente sana en cuerpo sano*. W zdrowym ciele zdrowy duch

Zasady (sformułowane przez uczniów; liście zasad towarzyszą emotikon):

1. *¡Hola!, ¡buenos días!, ¡hasta luego! son nuestros saludos* (emotikon: dwie buźki podające sobie dłonie).

2. *Damos gracias y pedimos las cosas: por favor, gracias, lo siento* (emotikon: uśmiechnięta buźka z wysuniętą dłonią).
3. *Subimos la mano si queremos hablar* (emotikon: buźka z podniesioną dłonią).
4. *Mantenemos silencio cuando un compañero habla* (emotikon: buźka zasłaniająca usta jednym palcem w geście sugerującym zachowanie ciszy).
5. *Nos comportamos de manera segura* (emotikon: buźka z nożyczkami i kartką papieru w dłoniach).
6. *Cuidamos el orden en el aula* (emotikon: uśmiechnięta buźka z miotłą w dłoni).

Uczestnicy projektu: klasa III i nauczyciele (tutaj znajdują się odbicia kciuków poszczególnych uczniów i nauczycieli).

Data zawarcia kontraktu: dzień – miesiąc – rok.

10. Ocenianie

Projekt został przewidziany dla uczniów klasy III, którzy będąc na etapie edukacji wczesnoszkolnej, nie muszą otrzymywać ocen. Ocena będzie przeprowadzana poprzez bieżące monitorowanie postępów każdego z uczniów. Nauczyciel przygotowuje kartę obserwacji, w której odnotowuje stopień zaangażowania każdego z uczniów oraz rozwój umiejętności językowych. Podsumowując projekt, nauczyciel powinien zastosować kształtującą ocenę słowną w odniesieniu do całej klasy oraz do każdego ucznia z osobna, skupiając się przede wszystkim na wyeksponowaniu zaangażowania każdego z uczestników oraz na jego współpracy z grupą. Każdy z uczestników projektu otrzyma pamiątkowy dyplom, który zostanie mu wręczony na ostatnich zajęciach będących podsumowaniem projektu.

Przykład arkusza obserwacji ucznia

Arkusz obserwacji ucznia (imię i nazwisko)

1. Uczeń uczestniczy w zajęciach:
 - a) aktywnie
 - b) biernie
 - c) z dystansem.
2. Uczeń współpracuje z pozostałymi dziećmi:
 - a) chętnie
 - b) nie współpracuje
 - c) wywołuje konflikty.
3. Uczeń rozumie zasady sformułowane w regulaminie i przestrzega ich:
 - a) rozumie i stosuje się
 - b) rozumie i nie stosuje się
 - c) nie rozumie i nie stosuje.

4. Uczeń rozumie i reaguje na komunikaty wydawane po hiszpańsku:
 - a) rozumie i reaguje
 - b) rozumie i nie reaguje
 - c) nie rozumie i nie reaguje.
5. Uczeń podejmuje próby komunikowania się po hiszpańsku:
 - a) pełnymi zdaniami
 - b) pojedynczymi słowami
 - c) nie komunikuje się po hiszpańsku.
6. Uczeń rozumie treść krótkich tekstów po hiszpańsku i śpiewa piosenkę po hiszpańsku:
 - a) rozumie i śpiewa po hiszpańsku
 - b) rozumie i nie śpiewa
 - c) nie rozumie i nie śpiewa.
7. Uczeń w komunikacji stosuje wyrażenia utrwalane podczas realizacji projektu, np *me duele la cabeza, estoy contento(-a), es bueno/malo para la salud*:
 - a) stosuje
 - b) stosuje pojedyncze słowa
 - c) nie stosuje.
8. Uczeń nazywa i klasyfikuje poszczególne produkty żywnościowe:
 - a) nazywa i klasyfikuje
 - b) nazywa i nie klasyfikuje
 - c) nie nazywa i nie klasyfikuje.

Każda odpowiedź a) będzie wskazywała na osiągnięcie postawionych celów, każda odpowiedź b) będzie oznaczała, że cele zostały osiągnięte w niepełnym stopniu, natomiast każda odpowiedź c) powinna być odczytana jako brak osiągnięcia założonych celów.

Podczas oceniania uczniów ze SPE należy uwzględnić indywidualne możliwości każdego ucznia, jego zaangażowanie i włożony wysiłek, sama ocena zaś powinna służyć podnoszeniu poczucia wartości, rozbudzaniu ciekawości poznawczej oraz motywowaniu do dalszej pracy.

11. Ewaluacja

Nauczyciel przeprowadza ewaluację w oparciu o przygotowany arkusz obserwacji oraz samooceny ucznia. Pytania zawarte w arkuszach będą dotyczyły zarówno treści językowych wprowadzanych przez NJH, jak i treści wprowadzanych przez NEW. Mogą być przygotowane w formie słownej bądź obrazkowej. W arkuszu samooceny uczniowie będą zaznaczać jedną z odpowiedzi (tak/nie/nie wiem).

Przykładowe pytania

¿Cómo estás? Czy potrafisz wymienić po hiszpańsku 2 wyrażenia określające twoje samopoczucie?

(tak/nie/nie wiem)

[il. buźka z zadowoloną miną] [il. buźka ze smutną miną]

¿Qué alimentos son buenos para la salud? Czy potrafisz wskazać zdrowe produkty żywnościowe?

(tak/nie/nie wiem)

[il. czekolady] [il. sałatki warzywnej] [il. coca-coli] [il. ryby na talerzu]

¿Sabes nombrar 3 verduras, 3 frutas y otros 3 alimentos? Czy potrafisz wymienić 3 warzywa, 3 owoce i 3 inne produkty żywnościowe po hiszpańsku?

(tak/nie/nie wiem)

[il. przykładowego warzywa] [il. przykładowego owocu] [il. mleka]

¿Sabes como lavar bien las manos? Czy wiesz, jak należy prawidłowo myć ręce, by pozbyć się zarazków?

(tak/nie/nie wiem)

[il. dłoni pokrytych pianą] [il. kostki mydła] [il. wody lejącej się z kranu]

¿Sabes llevar la vida sana? Czy potrafisz wskazać, co jest podstawą zdrowego stylu życia zgodnie z piramidą żywienia?

(tak/nie/nie wiem)

[il. postaci jadącej na rowerze] [il. postaci grającej w piłkę] [il. postaci biegnącej]

Każda odpowiedź „nie” i „nie wiem” wskazuje obszar, który wymaga uzupełnienia przez ucznia. Dla nauczyciela będzie to informacja wskazująca na niepełne przyswojenie treści realizowanych podczas projektu.

Po zakończeniu projektu nauczyciele prowadzący wspólnie przeanalizują stopień osiągnięcia zamierzonych celów na podstawie wyników zebranych z przeprowadzonej obserwacji oraz kart pracy uczniów. Nauczyciele uzgodnią także, czy projekt nadaje się do ponownej realizacji w przyszłości. Nauczyciele powinni również wskazać obszary, które powinno się skorygować w przypadku realizacji innych projektów.

12. Materiały pomocnicze

- słowniki języka polskiego
- słowniki języka hiszpańskiego, w tym słownik obrazkowy
- materiały graficzne stworzone przez nauczyciela – karty.

13. Materiały z zasobów ORE

Elert E., Wenda A., b.r., *Praca metodą projektu* (PDF, 2,1 MB; dostęp 9.09.2022), Warszawa: ORE.

Kostrzak-Kirylak A., 2022, *Entre amigos. Program nauczania języka hiszpańskiego wprowadzanego jako pierwszy język obcy na etapie edukacji wczesnoszkolnej*, Warszawa: ORE.

Kostrzak-Kirylak A., 2022, *Poradnik metodyczny do programu nauczania języka hiszpańskiego wprowadzanego jako pierwszy język obcy na etapie edukacji wczesnoszkolnej*, Warszawa: ORE.

Kotarba-Kańczugowska M., b.r., *Praca metodą projektu* (PDF, 197 kB; dostęp 9.09.2022), Warszawa: ORE.

Zaparucha A., 2017, *Teoria w pigułce. Zestaw 6. Zeszyt 1* (PDF, 5,1 MB; dostęp 9.09.2022), Warszawa: ORE.

Agnieszka Kostrzak-Kirylak – absolwentka studiów filologicznych na Uniwersytecie Śląskim (iberystyka i polonistyka) oraz studiów podyplomowych dla tłumaczy na Uniwersytecie Jagiellońskim. Tłumaczka ustna i pisemna, specjalizuje się w tłumaczeniach technicznych. Nauczycielka języka hiszpańskiego oraz polskiego jako obcego. Na co dzień pracuje w Akademickim Liceum Ogólnokształcącym Politechniki Śląskiej w Rybniku. Swoją pasją do kultury i języka hiszpańskiego od lat zaraza dzieci, młodzież i dorosłych. Miłośniczka sztuki i literatury hiszpańskiej.